

การเปรียบเทียบสถาปัตยกรรม และโครงสร้างพระอุโบสถวิหาร

วัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

Comparison for architectural and construction of Buddhist Chapel in Wat Phra Kaew and Wat Phra Singha Chiang Rai Province

ณัฐเขต มณีกร^{1*} และคงฤทธิ เหลืองไตรรัตน์²

Nudtakhed Maneekorn^{1*} and Kongrit Luengtrirat²

^{1,2}คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100

โทร 0 5377 6015 E-mail: nudtakhed_13@hotmail.com

Industrial Technology faculty 80 m.9 Phahonyotin Rd., Meuang, Chiang Rai, Thailand 57100 Tel. +66 5377 6015

E-mail: nudtakhed_13@hotmail.com

วันที่รับบทความ 16 พฤศจิกายน 2563

Received: Nov. 16, 2020

วันที่รับแก้ไขบทความ 10 กุมภาพันธ์ 2564

Revised: Feb. 10, 2021

วันที่ตอบรับบทความ 8 มีนาคม 2564

Accepted: Mar. 8, 2021

บทคัดย่อ

พระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว และพระอุโบสถวิหารวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย เป็นอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์คู่เมืองเชียงราย และอาณาจักรล้านนาแต่เดิม วัดพระแก้วเป็นวัดที่เคยเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต หรือพระพุทธรูปทองคำสมัยสุโขทัย ส่วนวัดพระสิงห์เป็นวัดที่มีชื่อเหมือนวัดพระสิงห์ที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นความนิยมตั้งชื่อวัดสำคัญให้เหมือนกับวัดสำคัญในศูนย์กลางล้านนาเชียงใหม่

การวางผังของพระอุโบสถวิหารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทางทิศตะวันออก-ตะวันตก ซึ่งพบเห็นได้โดยทั่วไปในพื้นที่วัฒนธรรมลุ่มน้ำอิงและลุ่มน้ำกก ความสำคัญของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ คือการบูรณปฏิสังขรณ์ที่ยังคงรูปแบบเดิมด้วยโครงสร้าง และการก่อสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก (เทคนิคการก่อสร้างสมัยใหม่ พ.ศ.2443) ซึ่งเป็นการก่อสร้างที่ห่างกันเพียง 7 วัน ทำให้มีนักวิชาการในท้องถิ่นสันนิษฐานว่าสร้างโดยช่างชุดเดียวกัน

การศึกษาโครงสร้าง และสถาปัตยกรรม พบว่าพระอุโบสถวิหารทั้งสองหลังมีความเหมือนกันด้านคติการวางผังอาคาร และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมพระอุโบสถวิหารล้านนา แต่มีความแตกต่างกันทางด้านเทคนิคงานก่อสร้าง โดยที่พระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วโครงสร้างหลังคาเป็นรูปแบบมั่วต่างใหม่ ที่มีการถ่ายเทน้ำหนักลงเป็นแนวตั้ง ซึ่งแตกต่างกับพระอุโบสถวิหารวัดพระสิงห์ที่มีโครงสร้างหลังคาเป็นแบบตั้งโย ที่มีการถ่ายเทน้ำหนักลงเป็นแนวเฉียง ความแตกต่างของโครงสร้างหลังคาเป็นภูมิปัญญาสำคัญที่แสดงออกมาจากความชำนาญของช่างในแต่ละพื้นที่

คำสำคัญ: วัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย, วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

Abstract

The chapels of Phra Kaew Temple and Phra Singha Temple in Chiang Rai province are important to the history of Chiang Rai and the Lanna old town because of their associations with the Emerald Buddha (Phra Kaew Morakot). It is popular to use the same name for important temples in Lanna's Center, such as Phra Singha Temple.

The plans of the chapels are rectangular in an east-west direction set alongside the Ing River and the Kok River. The chapel of Phra Kaew Temple had an important renovation in 1899. The renovation used a new technique of reinforced concrete built seven days apart, causing local scholars to signal that it was built by the same technician.

Study of the architectural structures found that the two temple buildings had the same building plans, although there were differences in terms of the construction techniques and the architectural styles.

Keywords: Phra Kaew Temple, Phra Singha Temple, Chiang Rai Province

1. บทนำ

“วัดพระแก้ว และวัดพระสิงห์” เป็นวัดสำคัญที่มีการพัฒนาการมาตั้งแต่อดีต เกี่ยวพันกับความศรัทธา ความเชื่อ วิถีชีวิตของผู้คนชาวเชียงราย วัดพระแก้วเดิมชื่อวัดป่าเยี้ยะ เนื่องจากพื้นที่เดิมของวัดเต็มไปด้วยต้นไผ่พื้นเมือง ไม่มีหนาม นิยมนำมาทำคันทนุ เป็นที่รู้จักในระดับประเทศ เนื่องจากเป็นวัดที่พบพระแก้วมรกต หรือพระพุทธรูปทองคำที่ประดิษฐานอยู่ภายในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ตามตำนานกล่าวว่าเมื่อบริเวณพระสถูป (พระธาตุ) เนื่องจากพระสถูปถูกฟ้าผ่าทลายลงมา ประมาณปี พ.ศ.1979 ได้พบพระแก้วมรกต พบพระพุทธรูปปูนปั้น ต่อมาได้แกะเทอะออกเผยให้เห็นถึงหินหยกสีเขียวอยู่ภายใน ซึ่งถือว่าเป็นพระพุทธรูปที่ได้รับความสำคัญจากกษัตริย์ล้านนาโดยประดิษฐานในเมืองต่าง ๆ เช่น เมืองลำปาง เชียงใหม่ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ กรุงธนบุรี และกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

วัดพระสิงห์ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด พบหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรในช่วงปี พ.ศ.2387 เจ้าหม่อมลังกา เป็นบุตรของพระยาคำพัน เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 3 โดยได้รับมอบหมายจากพระยาพุทธวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 4 (พ.ศ.2369-2389) ให้เป็นเจ้าผู้ครองเมืองเชียงราย และให้พื้นฟูเมืองเชียงรายขึ้นใหม่ หลังจากเป็นเมืองร้างไปตั้งแต่ปี พ.ศ.2347 โดยเกณฑ์เอาคน 4 จำพวก คือ พวกเชียงตุง ฝายก เมืองเลน และเมืองสาด เข้ามาถึงเมืองเชียงราย ณ เดือน 3 แรม 11 ค่ำ ได้เข้ามาอยู่ที่วัดพระสิงห์เป็นที่แรก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวัดพระสิงห์ที่มีมาก่อนที่เมืองจะร้างจากสงครามระหว่างล้านนากับพม่า

วัดพระแก้ว และวัดพระสิงห์ เป็นวัดสำคัญก่อนเชียงรายเป็นเมืองร้าง จนกระทั่งปี พ.ศ.2433 ได้มีผู้บูรณะวัดพระแก้วและวัดพระสิงห์ในเวลาอันใกล้เคียงกัน ดังนี้ พ.ศ.2433 เดือน 8 ขึ้น 5 ค่ำ วันเสาร์ สร้างวิหารวัดพระแก้ว และ ถึงเดือน 8 ขึ้น 12 ค่ำ วันเสาร์ สร้างวิหารวัดพระสิงห์ ในช่วงเวลานี้มีการบูรณะวัดสำคัญในเวียงเชียงรายถึง 2 วัด ห่างกันเพียง 7 วัน

สถาปัตยกรรมรูปทรงวิหารวัดพระแก้วและวัดพระสิงห์มีรูปแบบและขนาดใกล้เคียงกันมาก สันนิษฐานว่าช่าง หรือสถาปนิกที่สร้างเป็นคณะเดียวกัน (Sirichai, A. 2016: 199)

จากข้อสันนิษฐานของนักวิชาการท้องถิ่น ทำให้เกิดข้อสงสัยประเด็นเรื่องช่าง หรือสถาปนิกที่สร้างว่าเป็นคณะเดียวกัน ผู้วิจัยจึงทำการสอบสวนมูลฐานด้วยการเปรียบเทียบรูปแบบทางสถาปัตยกรรม และวิศวกรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่จะสามารถต่อยอดไปในประเด็นอื่น ๆ ทางด้านงานช่างพื้นถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

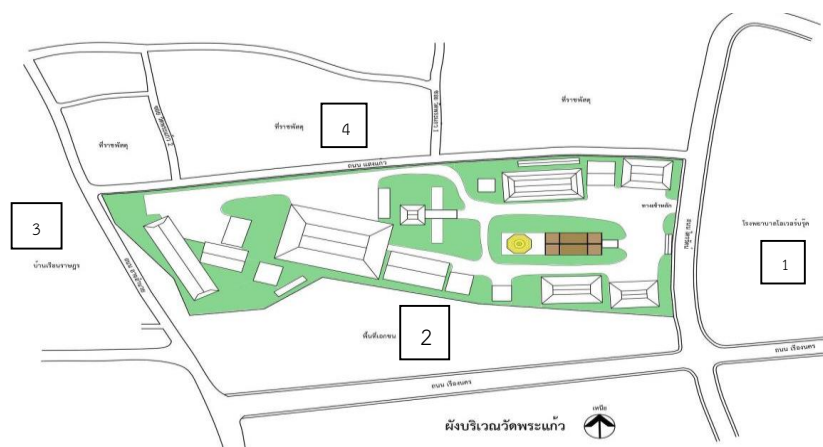
2.1 เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบสถาปัตยกรรม ของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อเปรียบเทียบโครงสร้างของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับวัดพระแก้ว และวัดพระสิงห์

1. สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ วัดพระแก้วเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่ที่ถนนไตรรัตน์ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 6 ไร่ 2 งาน 9.9 ตารางวา ตามโฉนดที่ดินเลขที่ 1861 มีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือ จดที่ราชพัสดุและทางสาธารณประโยชน์ ทิศใต้ จดบ้านเรือนราษฎร ทิศตะวันออก จดถนนไตรรัตน์ ทิศตะวันตก จดวัดดอยงำเมือง (Pratammarachanuwat, 2011: 1)

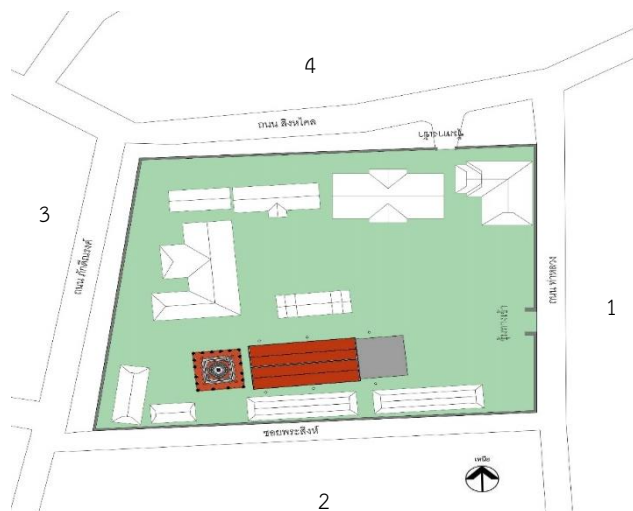

ภาพที่ 1 สภาพแวดล้อมวัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย

1.1 โบราณสถานสำคัญที่ประกาศกรมศิลปากร ประกอบด้วย พระอุโบสถวิหาร เจดีย์

1.2 โบราณวัตถุสำคัญ พระพุทธรูปและพระอัครสาวกภายในพระอุโบสถวิหาร นำมาจากวัดดอยจำเมืองซึ่งวัดแห่งนี้เดิมชื่อ “วัดงามเมือง”

2. สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ วัดพระสิงห์เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่บนถนนสิงห์ไคล ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน 42 ตารางวา มีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือจดถนนสิงห์ไคล ทิศตะวันออกจดถนนท่าหลวง ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดเชียงราย (หลังเก่า) ทิศใต้จดซอยพระสิงห์ และทิศตะวันตกจดถนนภักดีณรงค์

ภาพที่ 2 สภาพแวดล้อมวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

2.1 โบราณสถานสำคัญที่ประกาศกรมศิลปากร ประกอบด้วย พระอุโบสถวิหารเจดีย์

2.2 โบราณวัตถุสำคัญ พระพุทธรูปประธานศิลปะล้านนา ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 ปางมารวิชัย วัสดุทำจากสำริด ปิดด้วยทองคำเปลว

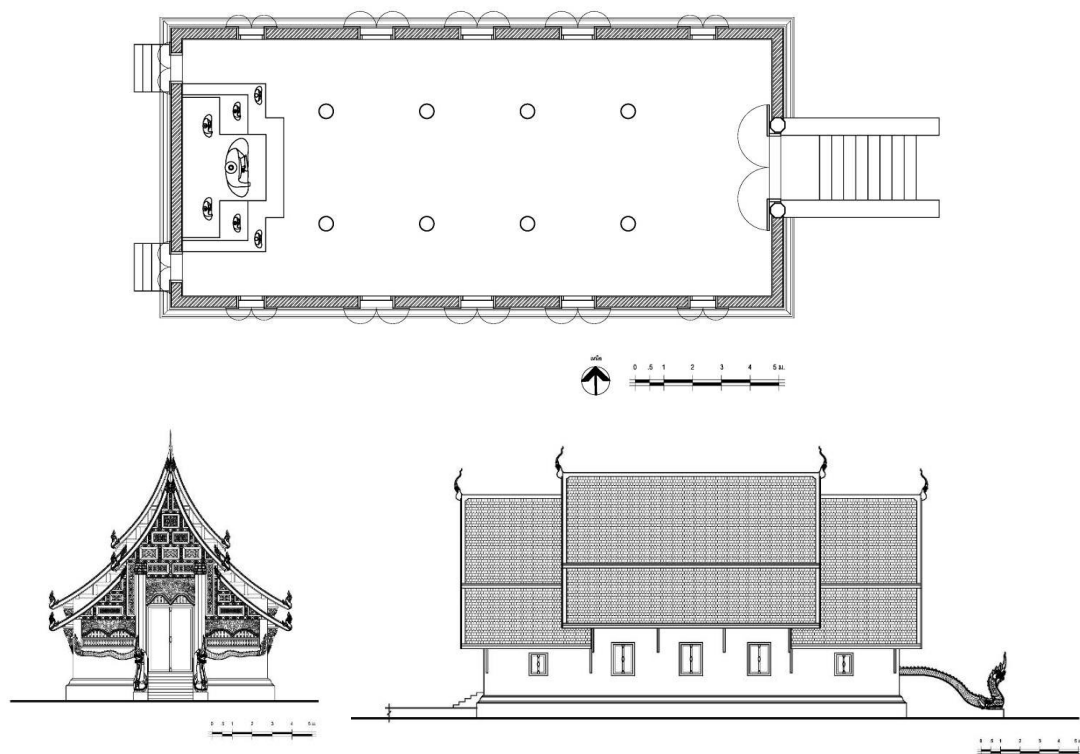
3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลทางกายภาพของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว และวัดพระสิงห์

1. ข้อมูลทางกายภาพของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว

1.1 ผังพื้นพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว เป็นอาคารทรงโรงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตามแนวแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก ขนาดกว้าง 3 ห้อง ยาว 5 ห้อง ยกพื้นสูงประมาณ 1.20 เมตร มีเสาคอนกรีต (เสาร่วมใน) 2 แถว เพื่อรับน้ำหนักหลังคาภายในอาคาร และกำแพงรับน้ำหนักเพื่อรับโครงสร้างหลังคาทางด้านข้างอาคาร ห้องด้านหน้าทิศตะวันออกประตูทางเข้ามีบันไดนาค

ศิลปะล้านนา ห้องด้านหลังมีประดิษฐานพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ปางมารวิชัย แบบเชียงแสนรุ่นหลัง (Prapatpong, K. 1965: 85-86) ประดิษฐานบนฐานชุกชีไม้แกะสลักลวดลายล้านนา การวางผังอาคารแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าไม่มีการยกเก็จ นิยมมากในพื้นที่จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงราย

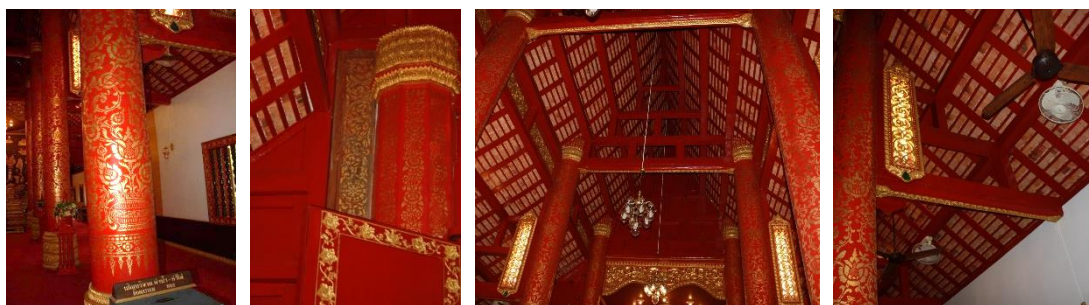
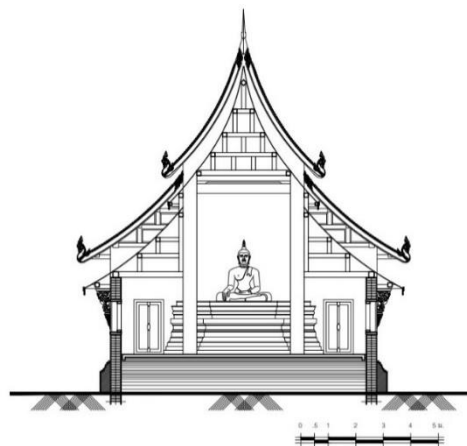
1.2 รูปแบบทางสถาปัตยกรรมพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว ผนังโดยรอบเป็นผนังก่ออิฐถือปูน หนาประมาณ 40 เซนติเมตร การเจาะช่องประตู และหน้าต่างเป็นแบบทั่วไป ไม่มีลวดลายประดับ ผนังภายนอกมีลวดบัวคว่ำ และหน้ากระดาน ผนังภายในประดับตกแต่งกรอบหน้าต่างด้วยไม้แกะสลักกรูไม้จริง และบัวเชิงผนัง ด้านหลังพระประธานกรูไม้จริง ตกแต่งด้วยไม้แกะสลักสีทอง (นำมาตกแต่งในภายหลัง) ผนังอุโบสถส่วนใหญ่เป็นสีขาวไม่มีการเขียนลวดลายใด ๆ การประดับตกแต่งผนังด้านหน้าพระอุโบสถวิหาร หน้าแห่นบวรณะตามรูปแบบเดิม คือเป็นลูกฟักในแบบโครงสร้างไม้ต่างใหม่ประดับด้วยลายไม้แกะสลักสีทองพื้นสีแดง โถงค้ำไม้แกะสลักลวดลายใบไม้ดอกไม้ทาสีทองพื้นสีแดง ผนังช่วงข้างมีการเปิดช่องระบายอากาศ กันด้วยลูกมะหวดไม้ และโถงค้ำไม้แกะสลักลวดลายใบไม้ดอกไม้ทาสีทองพื้นสีแดง

ภาพที่ 3 แพลนพื้น รูปด้านทิศตะวันออก และภาพด้านทิศใต้ วัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย

1.3 โครงสร้างพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว เสาอุโบสถ มีทั้งหมด 10 ต้น โดยมีเสาหลวง (เสาร่วมใน) เป็นเสากลม ส่วนเสาคู่หน้า (เสاهر) เป็นเสาแปดเหลี่ยม โครงสร้างเสาเป็นคอนกรีต การประดับตกแต่งเสากลม เชิงเสาเป็นปูนปั้นลวดลายกลีบบัวตกแต่งเป็นลวดลายดอกพุดตาน ท้องเสาเป็นลวดลายหม้อดอกไม้อหรือปुरुณฆู และดอกบัว-ใบดอกบัวเลื้อยพันรอบเสา หัวเสา

เป็นปูนปั้นบัวโถ หรือบัวกลุ่มทาสีทอง หลังคามีลดชั้นด้านหน้าและด้านหลัง ด้านละ 2 ชด (ห้องที่ 1 และห้องที่ 5) โครงสร้างไม้ต่างใหม่ไม้ แปและไม้ก้านผ้า (ไม้ระแนง) หลังคากระเบื้องดินขอปลายมน

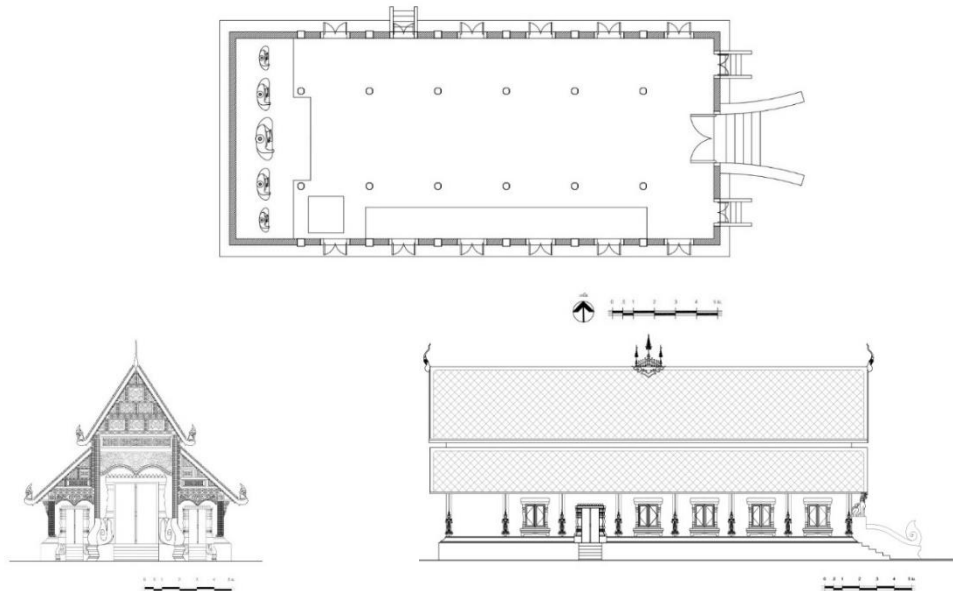
ภาพที่ 4 รูปตัดพระอุโบสถวิหาร โครงสร้างภายใน วัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย

2. ข้อมูลทางกายภาพของพระอุโบสถวิหารวัดพระสิงห์

2.1 ผังพื้นพระอุโบสถวิหารวัดพระสิงห์ เป็นอาคารทรงโรงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตามแนวแกนทิศตะวันออก - ตะวันตก ขนาดกว้าง 3 ห้อง ยาว 7 ห้อง ยกพื้นสูงประมาณ 0.75 เมตร มีเสาคอนกรีต (เสาร่วมใน) 2 แถว เพื่อรับน้ำหนักหลังคาภายในอาคาร และกำแพงรับน้ำหนัก เพื่อรับโครงสร้างหลังคาทางด้านข้างอาคาร ห้องด้านหน้าทิศตะวันออกประตูทางเข้ามีบันไดสิงห์ปูนปั้น และทางวันศิลปะล้านนา ห้องด้านหลังมีประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย แบบเชียงแสน ประดิษฐานบนแท่นแก้ว (ฐานชุกชีปูนปั้นประดับกระจก ลวดลายล้านนา) การวางผังอาคารแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าไม่มีการยกเก็จ นิยมมากในพื้นที่จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงราย

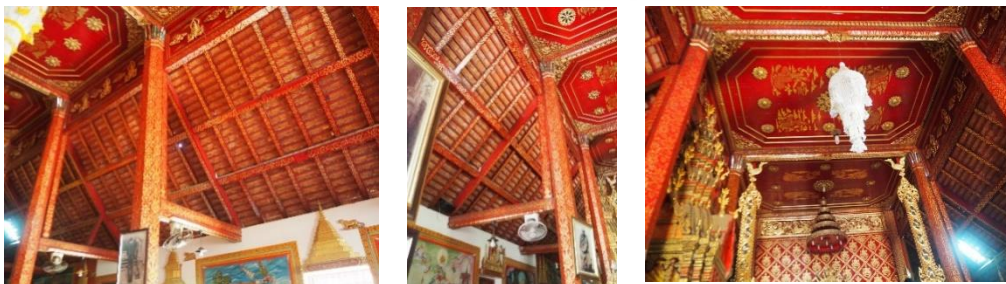
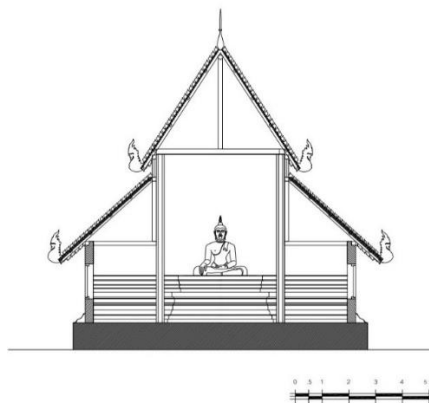
2.2 รูปแบบทางสถาปัตยกรรมพระอุโบสถวิหารวัดพระสิงห์ ผนังโดยรอบเป็นผนังก่ออิฐถือปูน หนาประมาณ 40 เซนติเมตร การเจาะช่องประตู และหน้าต่างกรอบบานบัวปูนปั้น บานประตูหน้าต่างไม้แกะสลักลวดลายพฤกษาปิดทองพื้นหลังสีแดง ผนังภายนอกมีลวดบัวคว่ำ และหน้ากระดาน ผนังภายในประดับตกแต่งด้วยภาพวาดพุทธประวัติ และบัวเชิงผนัง ด้านหลังพระประธานลวดลายพระพุทธรูปเจ้าสลับกับเทวดาปิดทองคำเปลว การประดับตกแต่งผนังด้านหน้าพระอุโบสถวิหาร หน้าแผนบูรณะตามรูปแบบเดิม คือเป็นลูกฟักเลียนแบบโครงสร้างไม้ต่างใหม่ ประดับด้วยลายไม้แกะสลักสีทองพื้นสีแดง โถงคิ้วไม้แกะสลักลวดลายพฤกษาทาสีทองพื้นสีแดง

ผนังช่วงข้างมีการเปิดช่องระบายอากาศ กันด้วยลูกมะหวดไม้ และโค้งคิ้วแกะสลักลวดลายใบไม้ ดอกไม้ทำสีทองพื้นสีแดง

ภาพที่ 5 แพลนพื้น รูปด้านทิศตะวันออก และภาพด้านทิศใต้ วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

2.3 โครงสร้างพระอุโบสถวิหารวัดพระสิงห์ เสาอุโบสถ มีทั้งหมด 12 ต้น โดยมีเสาหลวง (เสาร่วมใน) และเสาหน้าเป็นเสาแปดเหลี่ยม โครงสร้างเสาเป็นคอนกรีต การประดับหัวเสาเป็นกลีบบัว เสาประดับลวดลายดอกพุดตานปิดทอง หลังคาแบบยาวทอดเดียว ไม่มีลดชั้นหลังคา โครงสร้างตั้งโยแปะและไม้ก้านฟ้า (ไม้ระแนง) หลังคากระเบื้องดินขอใบโพธิ์

ภาพที่ 6 รูปตัดพระอุโบสถวิหาร โครงสร้างภายใน วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

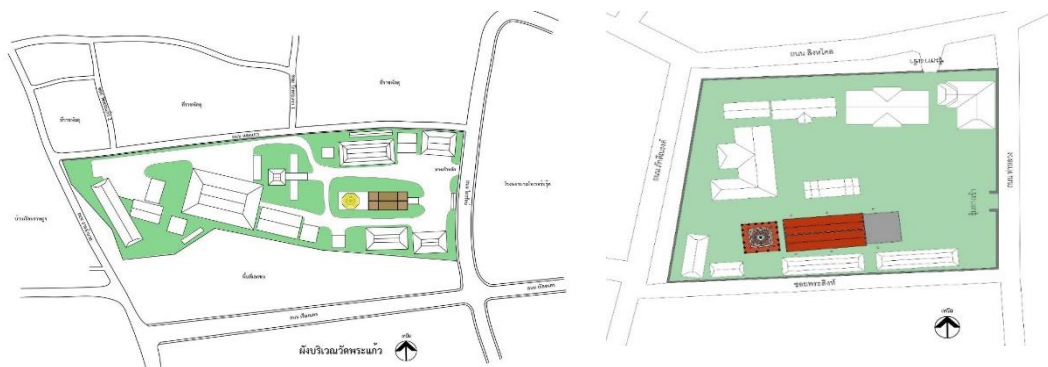
4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตอุปประสงค์เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

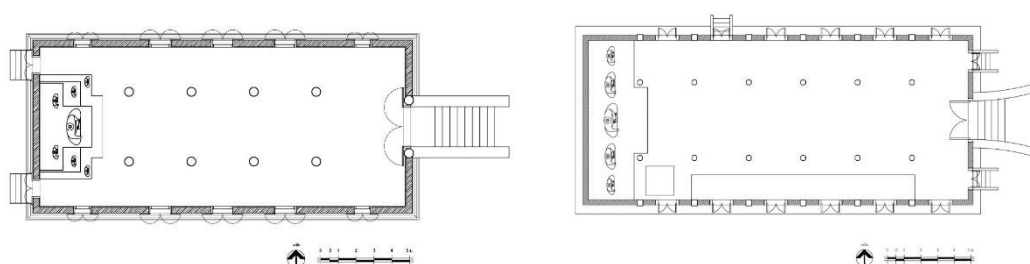
1. เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์

1.1 ลักษณะการวางแนวแกนของอาคารเหมือนกัน โดยวางแนวแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก โดยเข้าพระอุโบสถวิหารอยู่ทางทิศตะวันออก มีเจดีย์สำคัญอยู่ด้านทิศตะวันตก

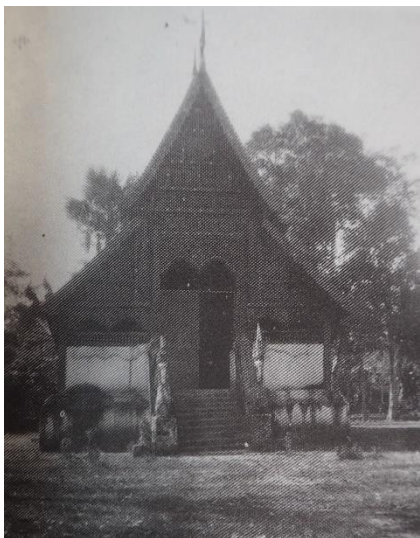
1.2 ลักษณะผังพื้นมีลักษณะเดียวกัน คือผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าไม่มีการยกเก็จ วัดพระสิงห์มีขนาดใหญ่กว่า ประตูทางเข้าพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วมี 1 ประตู ส่วนวัดพระสิงห์มี 3 ประตู (จากภาพถ่ายเก่าพบว่าประตูทางเข้าพระอุโบสถวิหารวัดพระสิงห์มี 1 ประตูเช่นเดียวกับวัดพระแก้ว) ประตูด้านหลังพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วจำนวน 2 ประตู ส่วนวัดพระสิงห์มีประตูด้านข้างทางทิศเหนือ

ภาพที่ 7 เปรียบเทียบการวางผังอาคารพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 8 เปรียบเทียบผังพื้นพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 9 ภาพเก่าเปรียบเทียบพระอุโบสถพระวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ พ.ศ.2467
ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

2. เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์

2.1 รูปแบบทางสถาปัตยกรรม บันไดทางขึ้นของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วเป็นบันไดนาคนูนปั้นประดับกระจกสีปลานานา วัดพระสิงห์เป็นบันไดแบบหางวันปูนปั้นและสิงห์โตปูนปั้นสีปลานานา องค์ประกอบทางด้านศิลปะสถาปัตยกรรมพระอุโบสถทั้ง 2 หลังมีลักษณะคล้ายกัน ประกอบด้วย หน้าบันเป็นแบบกรอบโครงไม้ต่างไหมลูกฟักไม้ตกแต่งด้วยไม้แกะสลักลวดลายพฤกษาปิดทองพื้นสีแดง หน้าเหนบไม้แกะสลักลวดลายพฤกษาปิดทองแผงแลไม้แกะสลักปิดทอง ป้านลมไม้แกะสลักนาคลวดลายล่านนา ซ่อฟ้าไม้แกะสลักวัดพระแก้วได้รับการบูรณะใหม่ส่วนวัดพระสิงห์ยังเป็นรูปแบบทางภาคกลาง

ภาพที่ 10 เปรียบเทียบรูปแบบทางสถาปัตยกรรมพระอุโบสถพระวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์

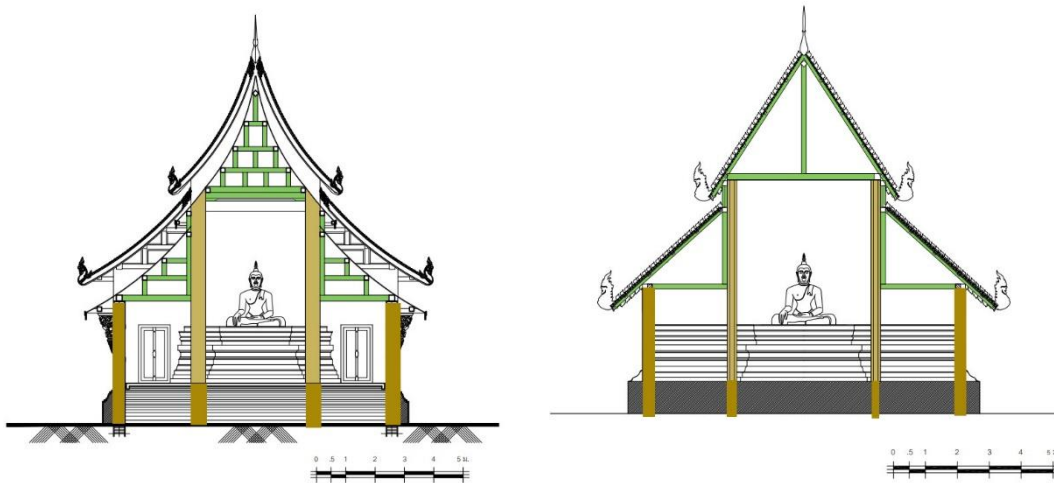
4.2 ผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตอุประสงค์เปรียบเทียบโครงสร้างของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

1. เปรียบเทียบโครงสร้างที่เหมือนกันของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์
โครงสร้างระบบเสากลาง (เสาร่วมใน) รับหลังคา และผนังหนา 40 เซนติเมตร โดยรอบเพื่อใช้เป็นผนังรับน้ำหนักหลังคา

2. เปรียบเทียบโครงสร้างที่ต่างกันของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์

2.1 โครงสร้างหลังคาพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว เป็นโครงสร้างที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “โครงสร้างมั่วต่าใหม่” ลักษณะคือการถ่ายน้ำหนักจากหลังคากระเบื้องดินขอลงมาถึงโครงสร้างแนวนอน คือไม้ระแนง ถ่ายน้ำหนักลงมาถึงกลอน และแป น้ำหนักทั้งหมดจะถูกถ่ายลงสู่โครงสร้างแนวตั้ง คือข้อเอกกับข้อโท ลักษณะเป็นการถ่ายน้ำหนักลงมาเป็นชั้น ๆ มายังเสา และถ่ายน้ำหนักลงดินต่อไป

2.2 โครงสร้างหลังคาพระอุโบสถวิหารวัดพระสิงห์ เป็นโครงสร้างที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “โครงสร้างต้งโย” ลักษณะคือการถ่ายน้ำหนักจากหลังคากระเบื้องดินขอลงมาถึงโครงสร้างแนวนอน คือไม้ระแนง ถ่ายน้ำหนักลงมาถึงกลอน และแป น้ำหนักทั้งหมดจะถูกถ่ายลงสู่โครงสร้างแนวเฉียงเรียกว่าไม้จันทัน ลงสู่โครงสร้างแนวตั้งเรียกว่าต้ง ถ่ายน้ำหนักลงข้อ เสา และพื้นดินเป็นลำดับ

ภาพที่ 11 เปรียบเทียบโครงสร้างพระอุโบสถพระวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์

5. สรุปผลและการอภิปรายผล

5.1 สรุปผลตามวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบรูปแบบสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

ในความเห็นของนักวิชาการท้องถิ่นที่ตั้งข้อสันนิษฐานว่าพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้วกับวัดพระสิงห์เป็นช่างกลุ่มเดียวกัน จากรูปแบบสถาปัตยกรรม พบว่ามีความคล้ายคลึงกันคาดว่าช่างฝีมือที่ทำงานสถาปัตยกรรมเป็นช่างกลุ่มเดียวกัน แต่จะเป็นช่างกลุ่มไหนยังไม่อาจสรุปได้เนื่องจากยังไม่มีเอกสารยืนยันได้อย่างชัดเจน

5.2 อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบโครงสร้างของพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว กับวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

1. ในความเห็นของนักวิชาการท้องถิ่นที่ตั้งข้อสันนิษฐานว่าพระอุโบสถวิหารวัดพระแก้ว กับวัดพระสิงห์เป็นช่างกลุ่มเดียวกัน จากรูปแบบโครงสร้าง พบว่ามีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากโครงสร้างของวัดพระแก้วเป็นแบบโครงสร้างมั่วต่างใหม่ ที่พบมากในวิหารแบบล้านนา ประเพณี ส่วนวัดพระสิงห์เป็นแบบโครงสร้างต่งโย ที่พบมากในกลุ่มช่างไตลื้อ

2. ในความเห็นของสุชล มัลลิกะมาลย์ อธิบายปัจจัยของโครงสร้างหลังคาต่งโย ว่ามีพัฒนาการก่อนเข้ามาของเทคโนโลยีตะวันตก และจากการเข้ามาของเทคโนโลยีตะวันตก เช่น การเปลี่ยนแปลงเรื่องความรู้เรื่องแรงในโครงสร้าง การพัฒนาการของเครื่องมือ และการเปลี่ยนแปลงทางสำนักของสังคม (พ.ศ.2485 - 2505) เช่น วัสดุสมัยใหม่ การประสานประโยชน์ การประนีประนอม จนถึงการเปลี่ยนแปลงสำนักทางสังคม

ในบทความนี้ขอเสนอว่าช่างใหญ่ที่เป็นผู้นำในการสร้างเป็นช่างคนละกลุ่มกัน เนื่องจากการทำโครงสร้างแต่ละแบบต้องมีประสบการณ์ และความชำนาญอย่างสูงในการกำหนดสัดส่วนของไม้ในโครงสร้างแต่ละแบบในอนาคตเมื่อมีหลักฐาน และการศึกษาที่มากขึ้นจะทำให้พบกับข้อสรุปที่ชัดเจนต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

- Boonyasurat, V. (2001). **Wiharn Lanna**. Bangkok. Muangboran publishing.
- Mullikamaly, S. (2015). A historic structural system of roof in Lanna. **Najua Architecture Design and Environment**, vol. 29, pp. 35-61.
- Prapatpong, K. (1965). History of Wat Pra Kaew and Buddha image in chaple. **Silapakorn Journal**, vol. 9 (4).
- Pratammarachanuwat (Sutat Suttatsano). (2011). **Wat Pra Kaew**. Chiang Rai. Chiang Rai Pisal printing.
- Royal Academy. (2007). **Dictionary of technician issue for Rayal Academy**. Bangkok. Dansutta printing.
- Sirichai, A. (2016). **Rooreungmuang Chiang Rai**. Chiang Rai, Lau Lanna printing.